

**[Kus prehistorie neoficiálních, soukromých filosofických seminářů...]**

**Ladislav Hejdánek**

◆ článek, česky, vznik: 3. 7. 1983

◆ article, Czech, origin: 3. 7. 1983

## **[Kus prehistorie neoficiálních, soukromých filosofických seminářů...] [1983]**

### **3. 7. 1983, Praha**

Kus prehistorie neoficiálních, soukromých filosofických seminářů jsem zažil brzo po válce, když mne jako nejmladšího účastníka pozval docent Patočka do svého semináře o Heideggerově knížce „Vom Wesen der Wahrheit“. Většinou jsme chodili k Patočkovi do bytu. V padesátých letech se soukromé semináře staly jedinou možnou formou filosofické práce. V r. 1961 jsme však zahájili práci ve veřejném Ekumenickém semináři, zaštitěném prof. Hromádkou; o dva roky později se rozběhl na filosofické fakultě dialogický seminář doc. Machovce. Obojí skončilo asi rok po vojenské intervenci z r. 1968. Soukromé semináře se pak opět staly jedinou možnou formou společné filosofické práce. Sám jsem vedl celou řadu takových seminářů jak ve svém bytě, tak v jiných bytech. K významné změně došlo po vzniku Charty 77; po četných diskusích, leckdy až nerealistických, kdy se hovořilo dokonce o neoficiální „univerzitě“, zahájil naprosto neutajovaný soukromý filosofický seminář prof. Machovec. Rozhodující iniciativu měl ovšem dr. Tomin, který se nelekl policejních represí, k nimž brzo došlo, a převedl seminář do svého bytu. Navázal také styky se zahraničními filosofi, kteří od té doby začali do Československa jezdit s přednáškami. Na nějakou dobu se represe zmírnily, ale pak bylo několik zahraničních přednášejících vypovězeno ze země a účastníci seminářů byli pravidelně policií odváženi a na den až dva zadržováni. Právě tehdy jsem jednak z pocitu solidarity, jednak z obav, aby nedávno navázané filosofické kontakty nebyly opět přerušeny, ukončil práci se svými dvěma mnohem nenápadnějšími semináři a zahájil jsem podobně jako Tomin práci otevřenou a všeobecněji známou, a to ve svém bytě. Pracovníci Státní bezpečnosti několikrát intervenovali, ale pak přestali nové konflikty vyvolávat, nejspíš proto, že násilná likvidace Tominova semináře vyvolala ve světě nečekanou pozornost. Zahraniční přednášející pak přijížděli k nám. Největší iniciativu měli zpočátku filosofové angličtí (především z Oxfordu), ale dodnes jsme absolvovali přes padesát seminářů s přednáškami filosofů nejen anglických, ale také z Holandska, Spojených států, Francie, Spolkové republiky Německa, a dokonce z Austrálie. Řada zahraničních hostů přednáší také v jiných pracovních skupinách na jiných místech, tím je vytvořen jakýsi přechod k četným naprosto neveřejným, a dokonce úzkostlivě utajovaným seminářům, které běží nejen v Praze, ale i v dalších městech. Na jaře 1982 jsme se opět stali předmětem těžkých policejních represí – po vojenském převratu v Polsku a po skandálu s francouzským profesorem Derridou. Od podzimu 1982 naproti tomu pracujeme dodnes opět bez intervencí.

Proč to všechno děláme? Důvody jsou dva: především z hlubokého přesvědčení, že se žádná společnost nemůže natrvalo obejít bez fungujícího kritického myšlení, které je schopno být kritické samo k sobě a zbavovat se tak všech předsudků a tabu. Bez kritické a systematické reflexe se nemůže obejít ani věda, ani národní hospodářství ani politika. A druhým důvodem je krize naší společnosti, která má ovšem značně odlišné kořeny i průběh ve srovnání s krizí tzv. západní společnosti. Filosofie ovšem nemá k dispozici prostředky, jak věci napravovat, ale má schopnost věci vidět a ukazovat, jaké jsou. A bez toho je každá skutečná náprava nemyslitelná. Sociologicky a politicky poučená filosofie může a musí také odhalit, proč je případná náprava tak obtížná a proč se setkává s překážkami nejen věcnými, ale především mocenskými. Je tomu tak proto, že umělé, vnější intervencí vyvolané podmínky dovolily, aby se v naší společnosti etablovala úzká, sterilně konzervativní vrstva, která si žádnou změnu, a tudíž ani nápravu nepřeje a která se cítí každým pokusem o kritické myšlení životně ohrožena. To je ovšem zároveň dokladem toho, že budoucnost této vrstvy a budoucnost života celé společnosti se definitivně rozešly. A každá pravá filosofie se dává do služeb pravdě a tedy i pravé budoucnosti.